

ARVOR

Koumanant-bloaz : 50 lur —
SKRIVEREZH HA MEREREZH
G. BERTHOU, 72, Str. Oberthür,
Roazhon (K.R.P. 492-98, Roazhon)

KAZETENN SIZHUNIEK

N'ANKOUNAC'HAIT KET kas
C'HWEC'H REALAD timbroù pep
gwech ma fell deoc'h kemañ
ho c'hemlec'h.

KENDALC'H BRAS AR
FRAMM KELTIEK a vo
graet e Roazhon d'an
18, 19, 20 hag 21 a viz
Mae 1944.

Ar Vodadeg-Veur a vo
dalc'het d'an 21 a viz
Mae da 10 eur.

ENKLASKOU ARVOR

KUDENN AN ANVIOU SKIANTEK

Laeon-bras on o welout digeriñ an enklask-mañ war « Arvor », daoust ma kavo da lod marteze n'emañ ket en e blas war hor c'helaouenn. Ha setu da heul va zammig all war ar gudenn, pe da vifañ un nebeut menozioù, rak evit displegañ va soñj penn-da-benn ez arfe ganin un niverenn eus « Arvor » an he fezh, hag aon 'm eus ne vije ket a-walc'h. Kalz a dra a zo da lavarout diwar-benn ar gudenn-se; hogen ar pezh na verzer ket spis a-walc'h peurliesañ eo ez eus daou du dezhi. Ma reer gant gerioù eus ar yezh a implijer — lakaomp gerioù brezhonek — ez eo un dra vat evit an dud brasdesket hag evel-se ur gounid evit an deskadurezh ledan hag evit ar bobl; ur gounid ivez evit ar yezh; hogen evel ma lavar P. R. G. e vo un harz ouzh an darempredoù gouizieket etrevrâdel. Mar implijer avat gerioù etrevrâdel e vo aesaet an darempredoù-se, hogen diaesoc'h e vo da lenn evit an dud na ouzont ket ar yezhoù marv. (Un dra am eus merzet ken lies ha bemdez p'edon war va studioù skiantek : ar studierion a oule ar gresianeg a zalc'he soñj eus ar gerioù skiantek kalz aesoc'h eget ar re na oulent ket, rak ar gerioù ne lakaent skouenn ebet da ziwanañ e spered ar re-se).

Penaos diskoulmañ ar gudenn ? Ma, d'am meno, n'eus kudenn ebet. Ar ouizieion estren ne daint ket da lakaat o fri el labourioù savet e brezhoneg, souezhet e vijen. Greomp enta e-giz Hungariz : pa gasomp imbours'hioù talvoudus, labourioù nevez war dachennoù fraost, skrivomp frouezh hol labour en alamaneg, saozneg pe galleg : gouizieion an holl vroioù a oar lenn an teir yezh-se, ret ha m'eo dezho. Hag ar re n'int ket tud a vicher n'o deus ket ezhomm da lenn seurt traoù. Ober a raomp mad ar ouiziegezh, a zo tra an denezh ha nann tra ur vroad, hep ober gaou d'hor yezh na d'hor c'henvroiz.

Hogen pa skrivomp diwar-benn traoù anavezet dija, evit levrioù kelenn pe ledan-deskadurezh, eo ret dimp, anat, skrivañ en hor yezh forzh pegen bihan e vo. Ha peseurt gerioù a implijimp, re hor yezh pe re al luc'hañ etrevrâdel ?

Evit ur yezh vras ne vern ket kalz : ur gudenn a « c'hlan-yezhouriezh » eo hepken. Ar yezhoù bihan avat a vez lakaet en arvar gant ar gerioù etrevrâdel, ha dreist pep yezh ar brezhoneg, rak peurliesañ ger etrevrâdel — ger galleg. Na zigromp ket dorioù Ker-lz da lav

ar galleg ! All on gant Meven Mordern, en deus displeget ar menozioù-se gwelloc'h eget ne ran : gerioù brezhonek-rik ar muiañ ar gwellañ ! N'eo ket da lavarout e tleer argas didruet an holl c'herioù etrevrâdel, hogen n'eus ket amañ pealoc'h da dabal-tal dre ar munud diwar-benn ar poent-se.

Setu amañ, berr-ha-berr, va respont da abegoù P. R. G. a-enep ar geriadur hoilvrezhonek :

1° N'eo ket ul labour ken spontus-se evit ar studier deskif daou c'her, peogwir unan anezho a zo ouzh hen ober elfennoù anavezet-mat hag a ro diouzhtu ar skouenn na ro ket ar ger all. Ouzhpenn-se, evit ar re a bleustr da vat war skiantoù an natur ez eus alies-tre dija meur a anv da zeskiñ evit an hevelep tra.

2° An dud voutin n'o deus ket ezhomm eus ar gerioù-se. Hogen, gant skignetoc'h-skignetañ ma teu an deskadurezh, ne ouzer morse ha n'eo ket tonket d'ur ger, hiziv skiantek-rik, dont da vezañ implijet (treuzimplijet gwall-alies) gant ar bobl. Pijadur am eus bet o lenn en deiz all war « Arvor » ur pennad diwar-benn ar « vitamin », hogen, petra 'fell deoc'h, souzet em eus dirak ar ger divalav-se, « etrevrâdel » ken e foeltr, ya, mes n'eus tamm liv brezhonek gantañ. Ul labour kalz brezhonek diwar-benn an hevelep tra am eus-me war ar stern, hogen bezit assur ne zeulo ket ar ger-se ganin.

Ahendall, ar bobl n'he deus ket krouet ar gerioù n'he doa ket ezhomm anezho, a lavar P. R. G. Hogen petra eo ez respis ezhomm ar bobl war an dachenn-se ? Ne din ket da lavarout evel just e tleer sozañ gerioù brezhonek-rik

evit an holl ouennadoù plant ha loened; ne vije na mat na posubl, ha ne vez graet e yezh ebet. Hogen ret eo dastum an holl c'herioù anavezet gant ar bobl, ha n'eo ket ken aes-se dija. Rak a-feur ma 'z a an deskadurezh pe ar vrizhdeskadurezh war ledanaat ez a da get gouiziegezh ar werin diwar-benn holl draoù an natur, ur ouiziegezh dastumet dre skiant-prenet a-hed ar c'hantvedoù. Hag ur bern anvioù plant ha loened a zo set krenn da get, pe a zo bet lakaet en o lec'h gerioù « skeudennaous », kaer a-wec'hoù, hogen tamm ebet skiantek

(Kendalc'h paj. 2)

KOUERION AN AMZER DREMENET

gant AR C'HOUEK KOZH

Goude bezañ komzet meur a wech diwar-benn al labour-douar a-veur-mañ em eus c'hoant, va mi-goned, komz un tammig eus an amzer dremenet; c'hwil hag a soñj gant keuz en amzer gozh evel ma vije bet ar baradoz war an douar; c'hwil ivez, hag a ra fae warni o soñjal ez aio alav an dud war well-laat, deuit ganin mar kirit da reiñ ur sell ouzh an amzer dremenet, ouzh stad al labourerion-douar a-hed ar c'hantvedoù aet e-biou.

Kement kouer a gar e di hag e zouar, e barrez hag ar vro tro-dro, hogen petra a oar diwar o fenn ?

Koulz lavarout netra. Tremenn a ra an dud, remziad goude remziad, evel an delioù sec'h o vont gant an avel-c'hoañv; er bloaz a zeu e vezint dianav da viken. Piv en deus savet ho ti ? Alies ne ouzoc'h ket. Mar deo un ti nevez, e lec'h hemañ e oa gwechall un ti kozh : piv a zo deuet da gentañ d'ober e annez eno, den n'her goar. An hent tostañ, ken don, parkoù diouzh an daou du dezhañ, a zo bet ret kantvedoù evit e doullañ e-giz-se; hag o sellout ouzh tour dantelezez hoc'h iliz, o soñjal ez eus bet ilizoù all en he raok, o sellout ouzh ar parkoù, ar Pradoù, ar gwez tro-dro dezho, an hentoù kammigellek, n'eus kouer ebet, ma prederfe, a gement a c'hellje tremenn hep dont kurius eus ar re o deus savet an holl draoù-se, c'hoant en defe gouzout penaos ez eo bet graet adreuz an amzerioù ha dre ijin an dud ar pezh a zo diazez e vuhez.

Dibaot ma vez kavet ar respont er skol pe el levrioù; lavarout a rae Rieffel, ar gounideg fur am eus rôt deoc'h e anv dija : « Ne gaver koulz lavarout netra e levrioù an dud vrudet dre o romantou pe o istorioù diwar-benn gizioù ar gouerion a wechall. Ha koulskoude e pep bro eo niverus ar gouerion; ganto eo e vez maget ar re all. Sellit 'ta : setu amañ ul levr istor Bro-Frañs; digeriñ a ran al levr : petra a gavan ? Roueed, priñsed, emgan-noù... Penaos e reont evit bevañ ? Pelec'h emañ anvioù ar re a labour evit o magañ, o gwiskañ; anvioù o gwraez, o bugale, o loened ? Ne gavan tra ebet. N'eo ket aze istor ar Frañsion. Marteze eo un istor mat-kenañ war emgannoù ha roueed Bro-Frañs; n'hellan ket gouzout, ha me kouer; a-dra-sur n'eo ket istor tud Bro-Frañs. »

Hag an Ao. Rieffel ha klask dastum danvez istor al labour-douar a c'hellot lenn en e levr « L'Agriculture de l'Ouest ».

Hogen n'eo ket d'un den hepken da zont a-benn a gement-se; da strolladoù-gouizieion ne lavaran ket. Bouc'het mat eo bet al labour dija gant an dud o pleustriñ war istor-diabarzh an douar, war an douarouriezh. Evit pezh a sell ouzh istor an dud a vev diwar ar gwiskadoù tanav, graet gant an avel hag ar glav war c'horre an douar, n'eo ket bet studiet ken mat an traoù betek bremañ : skiant an douar, an douaroniezh, hag an istor a zo chomet un tammig war-lerc'h. (Kendalc'h p. 3)

NEVEZ-AMZER

Ul levr brezhonek, bep sizhun

EUS FINN DA SINDBAD pe "Sindbad ar Martolod" ha "Kontadennoù Bro-Skos"

Krediñ a rafen ervat eo rouez bugale Vreizh n'o deus ket lennet, e galleg, marvailhoù arabiat ar sultaneg Scheherazad, Kontadennoù ar Mil Nozvezh hag Unan. Setu amañ unan eus ar re vrudetañ anezho : Sindbad ar Martolod, ha kontadenn e seizh beaj estlampus. Lakaet eo bet houmañ e brezhoneg gant Roparz Hemon, hag embannet gant « Moulerezh Kreiz-Kêr » eus Roazhon. Ar Sav-Heol, en e sked, gant e aour, e berlez, e vein prizius, e garantez da vadoù an douar ! Evit dastum diamantoù, daoust ha ne da ket ar varc'hadourien, e riskl o buhez, betek « Traonienn an Naered » ?... Nemet distro d'ar gêr, ha pinvidik-mor, pebezh c'hervat, gant boesoniou c'hwec'h, e c'heller ober, da heul, gant an teñzorioù dastumet !

War un dro gant Sindbad ar Martolod eo degouezhet ganin eus « Ti Skridoù Breizh », eus Brest, ul levr all, Kontadennoù a Vro-Skos, lakaet ivez e brezhoneg gant Roparz Hemon. Diouzh bro an hañv peurbadus, e reomp ul lamm er C'hornog Pellañ, e bro an torgennoù glas bepred, e bro ar Gelled chaseourien ruz o c'hlipennoù.

Mar deo kozh danevelloù Scheherazad, — amzer ar C'halif Haroun-er-Rachid, kenamzeriad Charlez Veur, — Kontadennoù Bro-Skos n'eus evit reiñ oad ebet dezho, ken don e sankont er

c'hantvedoù tremenet, hervez o stumm, hag hervez ar c'hredennoù souezhus a ziskouezont... Un dant en doa Finn, da skouer, ma ouie drezañ, pa lakae e viz warnañ, kement a c'hoarveze er bed-holl !

N'ouzon dare hag embannet eo bet a-ratozh an daou levr er memes amzer. Degouezhet eo brav an dra, forzh penaos, da lakaat al lenne-rien da verzout ar c'hemm souezhus a zo etre ur Sindbad, ene ur marc'hadour en e greiz, hag ur Finn, a gas da vad e daolioù kaer, evit an enor nemetken, pe ne c'houlenne evit e c'hoar nemet ur c'hi... ur c'hi burzhudus, evel just ! Da vro disheñvel, gouenn disheñvel. A-hend-all, er seurt kontadennoù eo e kaver perzhioù mat pe zivatoc'h ar pobloù.

Ne lavarin ket hirvoc'h diwar-benn Sindbad, dre ma kredan eo anavezet. Hogen un dud eo bet din ober anaoudegezh gant dremm quiron Finn, roue bras Kelled Tramor, hag e geneiled Olsin, Oskar, Konan, Goll, ar vrezelourien, hag ar roñslet. O anaout a raen a bell 'zo, a dra sur, dindan an anvioù a Fingal, Osian, h. a., nemet distreset e barzhonegoù ar Skosiad Mac-Pherson. Deut e oant dre c'hrad hemañ da vezañ klemmicherien klañvidik, o skuilhañ daeroù o hiraezh war bezioù o re varv, dindan un oabl koumoulek... (Kendalc'h paj. 2)

Selaouit 'ta !

Degouezhet eo ganeomp un oberenn nevez a bouez bras : BARZHONEGOU, gant Roparz Hemon. Kavout a reer, el levr, moulet dispar gant Ti Skridoù Breizh, tri varzhoneg hir : « Perc'hirin ar Mor » ha « Gwaz-riz Emer » « Lazhaden unvan Alfo » hag un dibab eus ar barzhonegoù a zo bet embannet gant ar skrivagner abaoe ar bloavezh 1924.

Ul levr prizius a ranko an holl vrezhonegerien kaout.

♦ MORARIEN, danevell fromus gant Jakez Riou, a vo embannet dizale.

KERIOU HOR BRO

GWAIEN

gant Youenn OLIER

Gwaien a zo, e-giz ma ouzer, ur porzh pesketa etre beg ar Raz (17 km.) ha beg Penmarc'h (40 km.) Stumm ur gibell, a vefe ar porzh ar strad anezhi, a zo gant ar gêr-mañ. Savet eo an tiez war bantennoù serz a-walc'h a zo o kelc'hiañ aber ar stêr, ken diouzh tu Poulgwazeg ha Pleuneg hag a zo en o sav en tu kleiz d'ar porzh, dres e-keñver ar maerdi. Anvioù ar c'harterioù a-hend-all a ziskouez mat torosennegezh tachenn ar gêr : graet e vez « ar Roz » hag « ar Menez » eus an torgennoù pennañ a ya da ober Gwaien.

Ar rannger goshañ avat a zo anezhi ar « ru doubl », stradaig strizh o pignal betek an iliz. Ar gêr vihan ivez a zo kozh a-walc'h an tiez anezhi peurliesañ. An div strand-se, setu pezh a oa Gwaien un 60 vloaz bennak a zo. Hiziv ez

eus degouezhet kemm. Deut eo Gwaien da vezañ un doare kêrbenn e gwirionez. Aloubet eo bet gant tud eus Pleuneg, Poulgwazeg, h. a. Kouerion ar C'hab a zeue da werzhañ o zraoù er vourc'h-mañ ken eo deut da vezañ Gwaien ur greizenn genwerzh evit an tolead. (Kendalc'h p. 2.)

N'ankounac'hait ket kef

"BREZHONEG AR VUGALE"

(Kont-red-post Roazhon 121.10
war anv L. NEMO, 110, boulevard Metz, Roazhon.)

AN AMZER O TREMEN

♦ Sioul a-walc'h a gendalc'h llinenn an emgann da chom en U.R.S.S. En em zifenna a ra an Alamaned endro da Sebastopol. E Roumania hag er Pologn, e kendalc'h da vont war-raok goustad Alamaned, Roumaniz, hag Ungariz unanet.

♦ Netra nevez en Italia an Traofn, kement e Cassino hag e Nettuno.

♦ Bee'h a gav Japaniz e menezioù gouez an Indez, mes ne ziskrogont ket.

♦ En oabl, avat, ez a war waskaat bemdez brezel ar c'hirri-nij. Bombezañ a ra Saozon hag Amerikaned a-dreuz hag a-hed holl gerioù Europa, koulz lavarout, ha zoken re ar broioù n'emaint ket e brezel, evel ar Suis, ar Sued ha Bulgaria.

Deut eo ar Marechal Petain hag e vinstred da Bariz d'un ofis bras en Iliz-Veur evit repoz eneoù ar Barizianed muntret.

AN IOD E BREIZH

Gwelet hon eus eo hor bro an hini binvidikañ evit ar bezhin iod eus an Europ a-bezh. Pevarzek uzin bihan a zo oc'h ober iod e departamant Penn-ar-Bed hag unan e pep hini eus an departamantoù tostañ.

Bremañ e vez devet ar bezhin bet sec'het gant kalz a aked hep dezhañ bezañ bet glebet, zoken gant ar glizh, gant aon na gollfe un tammig eus e iod. Taolet e vez ur gwiskad bezhin en ur foz a 50 sm. a ledander ha don kemend-

Finn ha Sindbad

Romantelezh penn-da-benn ! Na petra 'vat ! Plijout dreist a rae jaolennoù Mac Pherson kozh da Goethe, da Napoleon, da Chateaubriand, h. a... peogwir e oa ar c'hiz, da neuze, klemmichat el lennegezh. Evel ma lavarar ar varzhed da heul Mac-Pherson :

« Gouenn ar Geited, allaz ! zo leun [a velkoni ! »

Na disheñvel eo, avat, an danevelloù a lennet amañ. Amañ eo bev ar Gelled, ha yac'h ha kreñv ha tremen taer. Gouzout a reont goapaat bravik zoken. Goulennit digant Konañ gaezh, a veze c'hoariet dezhañ kement a droioù-kamm !... Koll a reas ur wech e vlev ha kro-c'hen e benn gant an tiz a lakaas da redek kuit diouzh un ti trelalet.

Trelaterezh a zo e Kontadennoù bro-Skos, trelaterezh estlammus, burzhodus, peadra lakaat da zigeriñ o genou, ken bamet e vezint, ar Gelled a Vreizh, hag i kustum, koulskoude, ouz faltazi ar varzhed kozh hag an istorioù korriged. Peur-uheloc'h, a-dra-sur, eo talvoudegezh ar marvailher skosiad, ha, pa 'm eus meneget an enor bremaik, kent a c'hellomp kemer war Finn hag e baotred evit o sentidigezh d'al lezennnoù ha d'an urzhioù ar souezhusañ : tud d'o ger e oant. Ne gaver morse ur menoz lous pe izel en o buhez. Nemet, va Doue, pebez buhez bamus ! Ret eo lenn evit krediñ.

Azet eo bet gant Roparz Hemon troidigezh an div oberenn-mañ e brezhoneg eun, e doare ma c'hello bezañ lennet gant an holl. Bihan ha bras, dizesk pe zesket. Aes kenañ da intent, seul fromusoc'h ha plijusoc'h a se e vint kavet da lenn. N'oufen ket echuiñ va fennad hep ober va gourc'hemennnoù d'an embannerien. N'eo ket mui dispri-zout lennerien ar brezhoneg a vez graet, paskañ dezho o boued, ne lavaran ket. Gant lizherenoù a-zoare eo stummet an daou levr en un doare aes da lenn. Fichet int bet ouzhpenn gant skeudennnoù niverus, ha deut mat, peurliesañ, daou arzour yaouank : Z. Haas, evit Sindbad ar Martolod, ha Joel-G. Philippon, evit Kontadennoù a Vro-Skos.

Ur blijadur a vo d'ar re vras lenn hag adlenn an div oberenn nevez-se. Hogen o reiñ a raint ivez da lenn d'ar vugale : muioc'h c'hoazh eget e vo ar re-mañ en o bleud e broioù faltaziuz hor C'hornog glas hag e kompagnunez marc'hadour chañsus Bagdad.

Y. DREZEN.

gant Herve MAZE

all, mein c'hreunec o c'holeiñ ar strad hag ar c'hostezioù anezhi ; lakaet e vez an tan er bezhin ha dre ma tev taolet bezhiñ sec'h war c'horre. Ur wech echu an devadenn al ludu a vez hanter deuzet er forn hag e vez lodennet gant un doare pigell evel bara moul o tont eus ar forn. Dre ar rizennnoù graet ennañ evel-se e torr hag e tistager ar soud e tammou aes a-walc'h o zennañ e-maez ar forn. Ar soud a vez gwerzhet dre ar c'hementad iod, ha seul geroc'h ar c'hilo iod ma vez muioc'h a iod, dre donell. Ur soud pinvidik a zo enni betek 15 pe 16 dre vil a iod ; aliesoc'h emañ ar c'hementad wardro 10 pe 12 dre vil ha nebeutoc'h c'hoazh.

An aozerion iod a dorr hag a zrañh ar soud-se e tammou bihan a vez lakaet da walc'hiñ en dour tomm en un doare reizhek. An hilienn a zeu ac'hano a zo enni war dro dek pe pemzek gr. a iod dre litr ; aezhennet e vez hag e tastumer an holen mor hag an holen potas (kalium klorid) aet d'ar strad e-pad ma yena an hilienn. War-dro 25 gram iod dre litrad a zo neuze en hilienn. Lakaet e vez da aezhenniñ adarre div wech betek kaout 120 gramm iod dre litrad. Taolet e vez enni neuze trenkenn sulfurik evit he disoufrañ ; silet e vez ar soufr hag an dourenn sall a vez lakaet an iod da stradañ enni gant un oksider bennak.

An iod a vez silet, gwasket ha « sublimet ».

Tennet e vez en doare-se iod ha potas eus ar bezhin. Muioc'h a draoù c'hoazh a c'hellfed tennañ, peogwir ez eus ennañ ivez algin, danvez nitret, danvez druz hag all. Ijinet ez eus bet e-leizh a zoareoù da denañ an iod eus ar bezhin en ur virout an holl zañveziou-se.

En o zouez, an hini kinniget gant hor c'henvroiz Dano, eus Lambal ha Schmidt eus Roazhon en deus seblant da vezañ an hini gwellañ daoust ma n'eo ket peur-echu an amprouadennoù anezhañ. Tennet e vefe evel-se ouzhpenn pemzek ha pevar-ugent dre gant eus an iod a zo er bezhin ouz e veskañ evel m'emañ o tont eus ar mor gant un dourenn botasek a raz en un doare reizhek. An hollenoù teuzus, kloridoù, iodidoù h. a., a dreuz ar bezhin hag a ya en dour. Gant trenkenn sulfurik ez a an algin d'ar strad, hag e c'heller tennañ an iod goude-se evel boas, pe en un doare all bennak. Ar pezh a chom war-lerc'h a zo mat da reiñ d'ar c'hezeg ; klasket eo bet tennañ ar vitaminoù a zo ennañ, ha lakaat ar c'helluloz da ober paper.

Gant doareoù eus ar seurt-se da labourat ar bezhin, e vo gelllet tennañ anezhañ an dauveziou talvoudus a zo kemmesket ennañ. Gant doareoù a seurt-se vo aesaet ha suraet buhez hor bezhinourion, hag e c'hell bezañ savet war un dro un ijinerezh nevez dibar, un ijinerezh breizhek-rik, a gresko, ma ouzomp he ren, pinvidegezh ha brud vat hor bro.

(Prezegenn displeget e Roazhon-Breizh ar 14 a viz Ebrel 1944.)

Selaouit galv « brezhoneg ar Vugale » !

Mar bije tud hag a gredfe c'hoazh ne dalv « Brezhoneg ar Vugale » da netra, setu amañ tize-roù bet gameomp, hag a bro ar c'hontrol rik.

Digant ul leanez : « Emaon o paouez resev pemp skouerenn eus Sindbad ar Martolod diwar gef Brezhoneg ar Vugale ; bennoz Doue deoc'h ! »

Digant ur c'hloareg, rener patronaj krennarded R. :

« Distroet eus vakañsoù Pask, em eus kavet gant ar vrasañ plijadur ho levrioù Kontadennoù a Vro-Skos ha Marvailhoù Loened. Sur on e plijint da Ololeiz R. dre ma c'hellint o lenn. »

Hag e kendalc'h hor c'henskriver : « D'am mieno, deskiñ d'ar vugale Istor ha Yezh Vreizh eo ar pennoù dlead evit an amzer-vemaniñ.

« Ne c'hellan ket, bremañ, harpañ gant va galc'h oberennnoù brezhonek hogen, bezit sur, ar pezh a c'hellan ober, ober a ran ; deskiñ brezhoneg d'ar vugale, hag ivez Istor Breizh, brudañ ARVOR, hag all... »

Setu aze hag a zo diskouez ur c'haer a skouer-vat ! Lekom e vije ur Breizhad dre zek hag a raje kemend-all, gounezet e vije an Trec'h diouzhtu. Nemet n'eus nemet ur Breizhad dre... begemet ?

Gwall arvarus e vo amzer-dazont hor yezh ma paouez ar Vretoned vihan da gomz brezhoneg. Piv, e-touez ar Vretoned kar-oyezh, a fellfe dezhañ bezañ kiriek eus ur seurt torjed ? Skoazellet, neuze, an oberioù a bled gant ezhommoù bugale Vreizh, evel « Brezhoneg ar Vugale ».

Ezhomm bras a zo eus ho sikour, mignoned ar brezhoneg ! Mankont a ra deomp en deiziou-mañ meur a vil lur abalamour d'an diwezhañ kasadennoù bet graet war gont Kef « Brezhoneg ar Vugale » : profit buan, profit stank ! en anv hor c'henvroiz bihan, her goulenne a reomp diganeoc'h, hag ho trugarekaat en a-raok !

Tostaat a ra fin ar bloavezhadskol ; bremaik e vo goulennet diganeomp levrioù da reiñ e-giz prizioù ; daoust hag e rankimp nac'h, rannet hor c'holon ?

Kasit ho profoù d'ar gont-post Roazhon 121 10, war anv an ao. L. Nemo, 110, boulevard Metz, Roazhon.

Ar sizhun a zeu e vo displeget stad ar c'hef e fin miz ebrel.

KUDENN AN ANVIU SKIANVEK

(Kendalc'h ar. b. 1)

(Lennit, ma kavit an tu, ar penad embannet gwechall gant F. Vallée war « Vreizh Atao » e 1938). Ret eo o anavezout a-raok hastañ da lakaat an anvioù latin da dremen e brezhoneg.

Setu enta va menoz. Hir eo dija va respont, ha koulskoude e chomfe c'hoazh ur yoc'had traoù da lavarout. Ar wirionez, a lavaran, a zo gant Meven Mordiern : ar muiañ ar gwellañ a c'herioù brezhonek pe brezhonekaet mat. N'eo ket evit ar blijadur c'hoari gant ar rakgerioù hag an dibennerioù ; un afer a vuhez pe a varv evit hor yezh an hini eo. Mar deo an dra-se ober « brezhoneg chimik », bevet ar brezhoneg chimik !

Arzel EVEN.

GWAIEN

(Kendalc'h ar baj. 1)

A-hend-all ez eus foar, ha bordilh ivez, war al leurgêr hag ar c'haeoù, d'ar merc'her ha d'ar sadorn. Foar, an amanenn a veze graet gwechall d'an deizioù-se ha dreist-holl d'ar sadorn. Siwazh, n'eo mui kement-se, koulz lavaret, nemet un eñvoren. War a lavarer ez eus hiziv 5.000 a dud o chom e kêr.

N'eo ket bet Gwaien a-viskoazh ar porzh pesketa poblus hag oberiant a anavezomp avat. Emic'hañ ez eo bet ar C'hab tudet, ha tudet-stank zoken adal amzer ar maen benet, ma varner diouzh an diler-c'hioù bet kavet en tolead diwar ar mareoù-se. A-hend-all e voe atav aber ar Gwaien (anv ar stêr an hini eo) ur goudor mat d'ar voraerion ouz ar gwall-amzer. N'eus ket da souezhiñ eta ma lavarer deomp e oa Gwaien er c'hwezket hag er seitekved kantved ur porzh kenwerzh bras ha pinvidik a-walc'h, eoriet ennañ listri e-leizh. Berzh a rae Gwaien neuze, evel ma ne raio biken mui marteze. Kement-se avat ne badas ket : dont a reas Mikael Nobletz da brezeg an aviel e kêr. Kenwerzhourion Waien avat a oa o freder bras gant dastum arc'hant, ha n'eo ket gant salviñ o eneoù. Ober a rejont goap, ker-koulz merc'ched ha gwazed, ouz ar sant, ken e oa mez. Ne zaleas ket pell ar c'hastiz. Dame'houde e kollas Gwaieniz ar peurliesañ eus o listri. Ha setu ar gêr rivinet ha kouezhet en he foull.

En em c'houlenn a c'heller penaos e oa deut ken izel ar stal gant Gwaien goude ar berzh he doa graet kantvedoù a-raok. Rak 80 bloaz 'zo ne oa eus Gwaien nemet ur gêriadenn dister, 1.500 a dud o chom enni d'ar muiañ. Ur mare a voe zoken, a-raok brezel 1870, na oa beleg ebet oc'h oferennañ en iliz kozh, ha rankout a rae an dud mont betek iliz parrez Eskibien, 2.500 m. ac'hano. Ne oa nemet ur wenedenn o kas betek Pont-e-Kroaz e-lec'h e ranked mont da reiñhañ an aferioù mererezh ; war ar wenedenn-se e lazhas va zad-kuñv (Doue d'e bardono) bleizez diwezhañ ar vro. Da heul an taol-se avat e voe darbet dezhañ bezañ mouget gant an dud, evel ma oa ar boaz ober neuze d'ar re bet taget gant ur c'hi klañv. A-drugarez Doue e voe kavet korf al loen. N'eus ket keit-se, kennebeut, eo savet ar chaoser hag ar c'haeoù. An aod gant reier ha traehennoù eo a yae d'ober porzh Gwaien en amzer va zad-kuñv ; hemañ a stage e vag ouz e di a oa savet damdost, e-lec'h emañ an ti-kêr hiziv.

Kresket he deus Gwaien eta un tammig e doare ur c'habell-touseg. Abaoe m'eo marvet va zad-kuñv e voe savet un iliz nevez, skolioù, uzinoù ha zoken ur finisveudenn. Pinvidik eo deut Gwaien da vezañ hag a drugarez d'ar pesketaerezh dreist-holl an hini eo. Evel just e pinvidika kalz buanoc'h ha kalz muioc'h ar varc'hadourion hag an uzinerion eget ar besketaerion o-unan. Mezh eo sonjal e oa bec'h gant ar re-mañ bevañ o zieghez a-raok ar brezel all. Gwerzhet e

veze ar pesked, — hag int paket a vilvern, — evit netra koulz lavaret. Pa zegase ur martolod pevar real d'ar gêr war-lerc'h un devezh pesketa e oa eurus ; gwir eo ne oa ket ker an traoù en amzer-se, hogen ur gopr dister e oa evelto evit ken tenn labour. Gounidusoc'h eo deut da vezañ an vicher abaoe. Gwelloc'h eo ar stal gant ar besketaerion hep mar ebet. Evit reoù 'zo koulskoude ez eo degouezhet ur walenn all : rouesoc'h-rouesañ e teu da vezañ ar sardin, o tlezel muioc'h-mui aodoù Breizh.

Un doare pesketaerezh all avat en deus kemeret lañs e Gwaien dreist-holl : ar grilheta hag al legestreta an hini eo. Ne vez ket labourer pell diouzh ar vro : peurliesañ ez a ar bigi da vorañ o c'hellved wardro tour-tan ar Maen. Chom a reont er-maez e tro ur sizhunvezh. A-hed ar wech ez ont betek aodoù Breizh-Veur ; dav eo dezho diwall neuze en abeg d'ar valtouterion. N'eo ket tuet avat legestretaeerion Waien d'ar beajoù hir ha pell evel er Zouarnenez ; n'o deus tamm ebet ar memes spered avantur a laka pesketaerion Douarnenez da verdeñ betek bro-Voriantia.

Da glozañ, lavaromp ez eo deut Gwaien da vezañ ur gêr, e gwirionez. An dud o chom enni ivez o deus kemeret neuze ha spered kêriz gant o ferzhioù mat ha fall. Ar gwashañ eo ez eo net war-raok ar gallekant. Sur mat e vez klevet kalz a vrezhoneg c'hoazh e Gwaien a-drugarez Doue, gant ar vartoloded dreist-holl : yezh ar vicher eo. Ar re yaouank o deus damzillet ar Brezhoneg epad o amzer-skol a addeks ar yezh pa 'z eont d'ar mor. Ar re all avat, ar vourc'hizion a ya e galleg gwashoc'h-gwashañ hemdez. Kalz a c'halleg a vez klevet ivez eta, kalz a c'halleg fall evel just, hogen n'eo mui brezhoneg. Kemeret o deus ivez gizioù ar Frañsizion, hag ar re fallañ evel just, ha disoiñjet o deus e giz-se o bro dezho o-unan. Hogen brogarourion ha Bretoned vat a gaver ivez, ha marteze muioc'h eget e lec'h all. N'eus nemet soñjal e vez graet kentelioù brezhoneg e Gwaien. Eno evel e lec'h all e tihun Spered Breizh.

(Displeget e Roazhon-Breizh, an 20 a viz Ebrel 1944.)

GWALARN

(MIZ MAE 1944)

TAOLENN. — Frañsez Debaudais (R. Hemon). — Roparz Emmet (R. Hemon). — An henzanevelloù iwerzhonek (Lan Deveneg). — Brezhoneg ar mor, gant pesketaerien Ar Gelveg (A. Bourlignoux - G. B. K.). (GWALARN, koutm, bloaz : 100 lur ; koutm, a enor : 200 lur. Kas an arc'hant da : L. Nemo, 110, Bd de Metz, Roazhon. C. C. 12.110, Roazhon.)

AN DOARE-SKRIVA NEVEZ

gant ROPARZ HEMON

— IMPRIMERIE CENTRALE DE RENNES — 7, Rue des Francs-Bourgeois, RENNES — Priz : 16 real.

HA KAVET HOC'H EUS UR C'HOUMANANTER NEVEZ DA « ARVOR » ?

BOUDIG AN AOD

gant Paol FEVAL

Azet e brezhoneg gant Per DENEZ

Ha goude, tangwall,

Bremañ, gwazed, merc'hed, bugale, un daougent bennak anezho holl, a oa bodet e dismantrou ar c'hreñvlec'h saoz.

Aes e oa dezho divinout e teufe ar soudarded d'o zagañ. An nozvezh a-bezh o doa kaset neuze da labourat. Berniet e oa bet mein da stankañ toullou an tour ha dija e save ur voger nevez.

En em brientiñ a raed a-benn ur seziz.

Ne blede ket Morever kozh gant an holl draoù-se. Bez' edo en e dour. Rouanez, azc'zet e-harz e dreid, a lakae he fenn melen war e varlenn. Eürusoc'h eget ur roue oa Morever.

« — Rouanez », emezañ en ur flourañ he fennad-blev d'ar plac'h yaouank, « krediñ a reas din

n'az kwelfen mui. Pa dremenar ar baner dirazon, kaset gant red an dour, e skornas va c'halon evel hini un den marv. O ! pegement ez karan, va merc'hig ! Evit labourioù tenn va buhez hir, ne c'houlennan digant Doue nemet ur gopr, da eurvad ! »

Pokat a reas Rouanez d'e zaoarn.

« — Te », a gendalc'has Morever gant melkoni, « va c'harout kalz a rez ivez, m'hen goar. Met, karantez leun a esper ar re yaouank ne vez heñvel tamm ebet ouz karantez trist ar re gozh. A-feur ma koshaer, Rouanez, kreñvoc'h e teu da vezañ ar garantez, dre ma rouesa ar reoù garet. Evel-se em eus-me kollet va gwreg, ur santez anezhi, kollet da vreudeur, paotred balc'h o c'halon. Ne chom ganin nemedout. Te, en enep, a zimezo ha da bried a gari. Bugale az po ha da vugale a vo an tostañ d'az kalon. Petra a chomo gant da dad paour kozh ? »

« — Pezh a chomas gant ho mamm ger pa zimezoc'h ha pa zeujoc'h da vezañ tad. »

Un daeraouenn a gouezhas war barv gwenn ar marc'heg.

« — Va mamm ! » a hiboudas. « Ya, he c'harout a raen, va mamm. O ! Rouanez ! koulskoude,

e varvas va mamm hec'h-unan-penn e maner ar 'Roz p'edon-me oc'h ober brezel. Promet din ma vi em c'hichen em eur diwezhañ ! »

E-giz respont, ne reas Rouanez nemet pokat teneroc'h d'he zad.

Un tav a voe.

Gant dudi e selle ar marc'heg ouz e verc'h. Parañ a reas ur mousc'hoarzh tristidik war e ziweuz.

« — Gwarizi am eus outañ ! » a hiboudas.

« — Outañ ! hag eñ ouz ho karout kement, va zad ! »

« — Hag e kav dit n'e garan ket, me ivez, da reiñ evel-se dezhañ va zeñzor ! » a grias an harluad en ur gemer Rouanez etre e zivrec'h d'he lakaat evel ur bugelig war e varlenn. « Ur soudard mat eo, hag ur paotr a galon. Va mab e vo. Met, m'hel lavar dit, va Rouanez karet, un hir a verzerinti eo ar c'hozhni. Ne domp mui evit gounit netra ha ne reomp nemet koll, betek dimp diskenn erfin en toull-bez. Setu un den kreñv, yaouank, eurus, o vousec'hoarzhin d'an amzer-dazont. Dezhañ eo ar bed ! Petra 'ra ? Bez' e teu da c'houlenn digant ar c'hozhiad kaezh un darn eus e vad diwezhañ. Ezhomm en deus ar pin-

KELEIER EUS AR VRO

BRO-LEON

PLOUGERNE

**Evel Arvor Bro-Gerne
klemm a ra Arvor Leon**
SON AN NAONEGEZH

Peur e vo fin d'ar brezel yud?
Peur e vo fin d'hon dienezh?
Ma pad c'hoazh, e varvo kalz tud,
Zoken en hon tiegezh.

Gouelañ ra 'r bugelig dinouz.
Ur berad laezh a c'houlenn.
— O aelig paour, yunañ 'ri c'hoazh:
N'eus nemet doar em c'herc'henn.

— Kerch an hordenn geuneud, Jakez;
Kerch an hini diwezhañ,
Ma vez pouzhet patatez,
'Vit soubañ gant an dour fav!

— Mat eo, va mamm, 'vit mont d'ar
[skol:
Daoust ha, 'benn mern, vo bara?

— Aet eo da dad gant e higenn,
D'ar mor evit pesketa?

Mar plij gant Doue e ray tro vras,
Leuniañ a ray e baner;
'Walc'h 'vit mern gantañ a zeuio,
Ha maruze 'vit emberr.

Pedomp sent ha sentezed Breizh,
'Vit ma echu ar brezel,
Ma c'hello bevañ 'r Vretoned geizh,
Gant an dienez o vervel!

Erwan RAGLAN.

NOTENN GANT ERWAN RAGLAN. —
Gwir-bater eo ar son dister-mañ, sa-
vet ganin. Mantrus eo gwelout pegen
gwalleurus eo ivez a-gevred gant hor
c'hériou hag hor bourkoù, ar fa-
milhoù niverus eus an Arvor, e lec'h
ma ne deus evit bevañ nemet gou-
nidegezh ul liorzhiq a netra.

Ur gwenneg bennak a c'hounez an
tad en aod. Met petra da ober gant
paper bremañ, pa ne deus ket un dra
bennak all da reiñ d'e heul? Ne gaver
du-mañ na bara na bleud, gant
hor gwenneien zoken.

Taivezout a rafe ar boan, a seblant
din, skeudenniñ ar paotrig-se a zek
vloaz, a wele ken alies ha bep si-
zhun o kantren hon hentoù distro,
hag o skeiñ goustad war dor ar bra-
sañ tieien, o c'houlenn, gant e voue-
zheg flour ha lent, un tammig bara
evit e dad, en deus naon o vont d'an
aod, evit e vamm, a zo klañv, evit e
vreurig hag e c'hoarig.

AR BREZHONEG E SKOL SANT-
YANN-VADEZOUR. — Eurus int, bre-
mañ, paotred ar skol, e Plougerne!
Ar « Vioe'h » villiget, bet kasaset a-
viskoazh ganto, n'eus mui anezhi.
Bez' o deus bremañ pep frankiz da
gomz e yezh o bro.

En deiz all, Mari-Anna Labous a
oa aet da welet he ni bihan d'ar skol.
A-dal ma voe gwelet, ar baotred all
a c'harman war hemañ:

— E! Yann-Loeiz! Amañ emañ da
vamm!

— E pelec'h? a c'houlennas ar
paotrig.

— Amañ, glapez!

— A, naun! N'eo ket da vamm
eo; da voereb eo.

— Diwall na vezi lakaet e pinijenn,
eme neuz houmañ, rak krial a rez
e brezhoneg.

— E pinijenn, eo sur! a respontas
an ni bihan. Amañ ne vez ger gallek
ebet morse ganeomp-ni!

Breizhekaat a ra an dud, evelato.
Setu, a-hend-all, un nevezint, a
laogennaio ganti kalon abostol Feiz
ha Breiz, an Ao. Yann-Vari Perrot,
bet keit-all kure e Plougerne, ha
Doue d'e zegemout e Baradoz E Ver-
zherien santel!

BRO-DREGER

LANUON

TI-BREIZH. — Ur skol vrezhonek
nevez evit ar re a grog gant studi
ar brezhoneg a vo graet e Ti-Breizh
bep yaou da 20 eur, adalek ar 27 a
viz Ebrel.

Setu amañ euriou ar skolioù all:
Skol etre: Gwener da 20 e. 30;
Skol uhel: Yaou da 13 e. 30;
Skol gembraeg: Yaou da 14 e. 30.

KELC'H ESPERANTEGER. — Ur
c'helc'h esperantegerion a zo o paouez
bezañ krouet e Ti-Breizh. Izili ar

C'helc'h nevez a fell dezho studiañ
ar yezh etrevroadel, an esperanteg. Ar
c'hentelioù (diskleriet e brezhoneg
eveljust) a vez kaset d'ar C'helc'h
gant an Ao. Ar Senc'h, rener skol
etre retrelet eus Kemper. Esperante-
gerion Lanuon en em vod bep yaou
da 20 e. 30 e Ti-Breizh, straed ar Vali.

LEVRAOUEG TI-BREIZH. — Ken-
derc'hel a ra niver al levrioù da
greskiñ. Bennoz Doue da Rener ar
« Framm Keltiek » a gas deomp
gwech ha gwech all oberoù nevez.
Lennit! Ne goust nemet pevar real
amprestin al levr.

Pedñ a reomp un nebeut tud da
zegas en-dro levrioù amprestet un
tammig re bell zo! Ne dleer mirout
anezho nemet ur miz d'an hirañ.

BECH D'AR BANER. — Disul 23
a viz Ebrel e teuas c'hoarierion ha
c'hoariered mell-baner Plistin d'en
em gannañ gant re Lanuon.

Da gentañ e voe gwelet Strollad I
merc'hed Plistin a-enep re Lanuon.
Ar merk a ziskouez fraez dimp ne
oa ket kalz a zifore'h etre an daou
rummad. An trec'h a zeuas gant re
Lanuon gant ur baner ouzhpenn (4
da 2). Gwellañ c'hoariered a voe:
o Plistin an dimezell Reguer, e Lan-
uon an dimezell Picard.

D'an eil, e c'hoarias eil strolladoù
ar baotred; Lanuon a voe trec'h.

En diwez e voe ar grogad dudiu-
sañ etre strolladoù kentañ ar ba-
otred. Ar c'hoari a voe brizhellet ha
buhezek kemañ. Re vuhezek e teuas
da vezañ a-benn ar fin. Krogadoù
heñvel tost ouzh ar « catch » a voe
zoken, dirak di-halloud ar baner
hag evit fent ar sellerion. Goude be-
zañ bet mestroniet gant re Lanuon
Plistin a zeuas kement ha kement
gante hag a drec'has e-kreiz youc'h-
deg skiltir merc'hed Plistin deuet da
harpañ o c'heneiled.

Plistin a oa dellezek ouzh e drec'h
26 da 28. Gwellañ c'hoarierion a voe,
o Plistin, an tri breur Roparz, e Lan-
uon. Corentin André.

RONAN.

BRO-GERNEV

TERRUG

UN ABADENN C'HOARI. — D'ar sul
Fask ha d'al lun eo bet aozet gant
strollad an A. S. T. e kerz ar Gevred-
gezh, pezhioù-c'hoari ha kanaouen-
noù, a voe displeget e doare, rak
dout a ra hor c'hoarierion da vezañ
eus an dibab.

Niverus tre e oa deut an dud d'an
abadenn.

Mes pegen plijus hag efedus e vije
bet, ma vije bet unan bennak eus
ar pezhioù e brezhoneg, rak brezh-
onegerion kant dre gant e oamp eno,
ha tridal o dije graet an holl ma vije
bet kanet deomp ur son bennak e
brezhoneg gant an Ao. Bernard, rener
an ti-post, ur mestr kaner dispar
anezhañ!

E-lec'h ivez korolloù an Indez, diaes
da zeskiñ, pegen kaer ha laouen e
vije bet da welout un dañs breizhat-
rik bennak!

Arabat, koulskoude, disoñjal « Ar
Mor Ginidik », un drama, a lakaas,
petra bennak ma oa c'hoariet e gal-
leg, an holl dud da leñvañ gant dar-
voudoù ur familhad pesketaerien a
Vreizh.

Pevare e veizo an dud dre amañ
pegen pinvidik eo hor yezh, ha pe-
gen plijus e vefe selioù pezhioù-
c'hoari ha kanaouennoù e brezhoneg?
Y. K.

KANV EVIT AR BREZHONEG

AR YODET muntret gant sponterien

Klvet hon eus gant glac'har ke-
lou marv an Ao. August Boscher, bet
muntret e-kichen e di, e Sant-Servez.
Mulo'h anavezet dindan e anv-barzh
« Ar Yeodet », an Ao. Boscher a
voe ganet ar 7 a viz Kerzu 1878
e Roz-Kollet, parrez Duot. Koadour
e oa eus e vicher.

Douget a-viskoazh d'ar brezhoneg,
sevel a reas en e yaouankiz ul levr
a zo bourrus atav e lenn: « Bleunioù
Yaouankiz ». Skrivañ a reas kalz pen-
nadoù, e brezhoneg bepred, en un
niver bras a gelaouennoù, ha dreist-
holl e « Kroaz ar Vretoned » a-raok
ar brezel all. Skridoù dudius e kasas
ivez da « Arvor », ha n'int ket di-

soñjet gant hol lennion.
Doue ra zegemero en E drugarez
ar Brezhad kalonok-se, kouezhet, ef
ivet, dre wall ar gasoni dall a ho
hiviziken o ren ar bed!

PRIZIOU LENNEGEL

Degas a reomp da soñj d'ar skri-
vagnerien ez eus ur Priz Lennege-
l a Bomp Mil Lur da reiñ ar bloaz-
mañ d'un oberenn e brezhoneg.
Kas ar skridoù a-raok an deiz
kentañ a viz Gouere 1944 d'an Ao.
Yann VERBIEUX, 17, kao Château-
briand, ROAZHON.

ROAZHON-BREIZH

Brezhoneg: (B); Galleg: (G)

SUL 7 A VIZ MAE
Kardeur Breizh-Uhel (G)
19 e. — Deiziadur Jakez Morvan.
19 e. 03. — Devezhioù-studi Redon,
gant Yann Roazon.

LUN 8 A VIZ MAE
Breizh al Labour-Douar
19 e. — An teurel-hed (G), gant
Loaveaux.
19 e. 08. — Ar venec'h o tiffraostañ
douar Breizh (B), gant Ar C'houer
Kozh.

MEURZH 9 A VIZ MAE
18 e. 30. — An trefi dirowdennet
e Sant-Gregor (G), skin-c'hoariadenn,
gant Ewan Herri.

Breizh ar Mor
19 e. — Ar Pesketaerezh e Breizh
ware'hoazh (G), gant R. Dyèvre.
19 e. 08. — Ar Sardina e Bro-
Dreger (B), gant Roparz Broudig.
MERO'HER 10 A VIZ MAE

Breizh ar Micherioù
19 e. — Ar c'hiz eo! ur weladenn
d'an Itr. Martin, togerezh, gant Ju-
lieta Nizan (G).
19 e. 08. — Micherioù Breizh (B),
gant Kervezioù.

YAOU 11 A VIZ MAE
Kardeur Breizh-Izel
19 e. — Kentel vrezhonek Andrew
Gelleg.
19 e. 10. — Dre al levrioù hag ar
c'helaouennoù (G), gant Y. Drezen.

GWENER 12 A VIZ MAE
Ar Vuhez Keltiek
19 e. — Kelted divroet (G), gant
Jord Ar Mee.
19 e. 08. — Daou Iwerzhonad (B),
gant Meavenn.

SADORN 13 A VIZ MAE
C'hoariva brezhonek (B)
18 e. 30. — Ar Vamm, pezh-c'hoari
gant Meavenn; displeget gant Strollad
Gwalarn.

18 e. 45. — Kardeur ar Vugale,
nozlet gant Marj Villin; gant skoazell
ar c'hauer Nog Kernoa, ha Jef Penn-
wenn ouzh ar piano.

Kardeur ar Framm Keltiek
(Aozet gant Kevrenn an Dudoniez)
19 e. — Doareoù iskis da gaezel
Sezni (B), gant P. Ar Rest.
19 e. 08. — Feilhañsennoù breizhek
ar Grouzig, gant A. Gourdet.

gant Kezar e frazenn gentañ e
levr, evel ma ne vije bet na Roma-
ned, na Germaned, na Bretoned.

XXVII

vidig eus aluzon an den paour: evel-se emañ ar
vuhez. »

Stouñ a reas e benn, e vlev gwenn o kouezhañ
war e dal.

Tristidik e oa deut da vezañ Rouanez ouzh e
selaoù.

« — Kalz e karez anezhañ 'ta? » a c'houlennas-
eñ souden.

Gant ur vouezh don e respontas goustad
Rouanez:

« — Ya, va zad. »

« — Hag eñ? »

« — A-walc'h am c'har-eñ d'am dilezel ma la-
varan dezhañ: an Ao. Huon A Vorever en deus
ezhomm eus e verc'h hag a venn he mirout. »

Ne voe ket evi echuiñ he c'homz. Stardet e voe
karantezus gant ar c'hoziad war boull e galon
betek he mougañ.

« — Follez ac'hanout! follez! » emezañ. « O!
ar verc'hig vat hag a gar kalz he zad! Perak
selaoù komzoù un den o rambreal? Huñvreal a
ran, te 'wel, huñvreal a ran! Pezh a vennañ, va
Rouanez, eo da eürusted; bez' ez eo gwelout ar
mouse'hoarzh war da ziweuz roz. Selaou! mar deo
ker gwalleurus ar re gozh, e vez atav en abeg d'o

emgarantez re daer. Ne c'hounezomp netra, a la-
varen. Diot ac'hanon! Ar mab-se, Aobri, hag a
zeuio da gemer plas va mibien aet da anaon, ha
bezañ eo netra? Hag an aeled bihan-se, melen
o blev evel re o mamm, bugaligoù va Rouanez, va
bugale vihan, va reoù garet koant! »

Kuzhat a reas Rouanez en he brennid he zal
o ruziañ.

Kemerout a reas he fenn etre e zaouarn ha po-
kat dezhi.

« — Mat eo an Aotrou Doue », emezañ, « de-
vezhioù brav eo ar re a chom din da vevañ! »

D'an ampoent e lammas Julian Ar Priol, dia-
nalet-holl, e-barzh an tour.

« — Ar marc'heg Melear gantañ ur manac'h »,
a grias-eñ.

« — Ar marc'heg Melear! » eme Vorever en
ur sailhañ etrezek an darzhell. « Du hag ar-
c'hant », a hiboudas an denjentil kozh goude
bezañ sellet gant evezh ouzh harnes-brezel an
den o tostaat, « e livioù eo! »

Bukañ a reas Julian e arbalastr.

« — Dibaot a wech e c'hwitan war va zaol,
Aotrou », emezañ. « Hoc'h urzhioù a c'hortozan. »

End-eürus, lemm he daoulagad e oa Rouanez.
Buan, gant he dorn gwenn, e c'houzizas arbalastr.
Julian Ar Priol.

« — N'eo ket ar marc'heg Melear », emezi.

« — Ha piv eo 'ta, Dimezell? »

« — Aobri A Gergarioù eo. »

« — Dija! » a hiboudas Morever.

Mouse'hoarzhin a reas Julian, distegnañ e arba-
lastr, hag eñ er-maez.

Ur vunutenn goude, e teue Aobri e-barzh an
tour.

E stardañ a reas Morever war boull e galon en
ur ober e vab anezhañ.

Rouanez a astennas he dorn davetañ.

Ret e voe da Aobri kontañ penaos e oa deut
a-benn da dec'hout, gwisket e dilhad Melear.
Azezañ a reas etre e dad hag e zanzev-pried hag
e douser ar mome-d-se e kavas un digoll evit an
holl eurvezhioù kriz en doa tremenet en toull-
bac'h.

(Da genderc'hel.)

HOR C'HONTADENN

PER, CHARLOTT, ha HARZH

Tri e oant, tri c'hozh-Noe, en ul lochenn goshoc'h c'hoazh ha dirapar, en ur vourc'hadenn vihan savet en amzer gwechall-gant menez-c'h Landevenneg ouzh torgenn Menez-C'homh.

Tri e oant : Per ha Charlott, ha Harzh, ur c'hozh ki, blevek evel ur maout... Toñton Per, lemm e lagad, ha speredek, gouiziek zoken war ar galleg, lorc'h ennañ un tamm dre ma oa, hag e oa. « Fakteur », koulz lavarout a-viskoazh, marteze abaoe hanter kant vloaz, marteze muioe'h. N'en doa ket e bar, nemet Charlott he hini gozh; un tammig tagnous houmañ, marteze, mes un galon aour, kaer bevañ ganti; nemet ne gare ket ar c'hizhier, mat da zastum c'hwen. He c'hi avat, a oa tost d'he c'haron hag e oa e blas war he barlen, dre n'en doa ket plijet da Zoue degas dezhi da luskellañ aelig ebet eus E Varadoz.

Tri e oant hag en em gare leizh o c'haron : Per ar « Fakteur », Perfezou e anv, Charlott ar Bod, ha Harzh, anvet mat, daous ma ne oa nemet ur taltouz-ki.

Evit bevañ gant levezeg.
N'eus ket ezhomm aour na perlez.
Dindan ar soul, en ul lochenn,
Ar paour a c'hell c'hoarzhin
[laouen.

Hag e veve an daou gozh gant levezeg abaoe tost da bevar-ugent vloaz, o karout Jezuz hag ar Werc'hez. Ar gozhni, koulskoude, a zo gwall-kleñved, diavae da louzaouañ, ha na Per na Charlott ne c'hoantent mont an eil a-raok egile da Balez an Dreinded, gant aon d'en em enoeñ eno en-desped-kaer da gan an Aelez. Hag e oant aet d'ar Sklerded da c'houlenn gant an Itron Varia ma 'z agent o daou a-gevret, evel kazell-ha-kazel d'ar bed all. Ha Harzh ivez, evel just, a yeas da bardonañ. N'oufen ket lavarout deoc'h e pe zoare e pedas, nemet harzhal... ouzh an Ankoù kriz ha dinatur a zisparti ar re en em gar.

Kredidh a ra deoc'h marteze en doa Per ur vicher vat, « Fakteur » ma oa, gant ur plak kouevr war e vrec'h zoken... Bremañ, n'hell lavarfen ket... nemet gwechall!... Sevel da ziv eur noz, hañv-c'hoañv, ober tri c'harr eur vale en deñval-jenn-sac'h, dindan ar glav pe an erc'h, en desped d'an avel viz o yudal er gwez pin...

Ha Per a yae, Harzh war e seu-lioù, ar sac'h ler ouzh e gein, e zisglavier dindan e gazel, e benn-bazh en un dorn, e chapeled en dorn all; o tremen dirak Kroaz-ar-Menez e tenne e galabousenn-ler diwar e benn hag e lavare kreñvoc'h : « Me ho salud, Mari. »

Pet ha pet gwech ne glevas ket, war an hent didud, karrig an Ankoù o wigourat, hag an Anaon klemmus o skourjezal... Ha Per a yae, en ur lavarout e chapeled.

Pa veze en em gavet er c'hroaz-hent, ez ae da c'houdoriñ en un toull avant graet gantañ e korn ar c'hleuz goloet a vouded, e-barzh, tro-dro, evit an dremenidi, ur skaoñ vein a skorne warni ar feskennou betek mell al livenn-gein...

Drinn, drinn... Ar d'harr beder rod difardellet, outañ div rosenn gozh dianalet, divlevet o ler gant bilost fouet Laouig, toucher an « dilijañs », hag a gare kalz e vanne ha nebeut e gezeg, a chome a-sav... Taolet er garrigell sac'h al lizheri, ha lakaet en e zaoarn skarnilet e « gourrier », Toñton Per ha distreñ d'ar gêr war e bouezig, krog ar « bourrig » e penn e fri hag ar skorn en e izili.

Peurliesañ, p'en em gave en e lochenn, e oa an tantad ouzh e c'hortoz war an oaled, hag er pod ruz chouchet el lued tomm, ur banne rouzig. Hag e tistroe da c'hluidiñ « e-kichen » Charlott, « da c'hedal goulou-deiz. Pa zalee da zistreñ, pe ma veze re fall en holl an amzer, ar paour kaezh Charlott a save enkreze en he c'haron, ne harze ket en he gwele-kloz, hag ez ae, ur c'hozh pallenn war he diskoaz, d'e ziambroug. Harzhadenn lizherin ar c'hi a zisamme he c'haron, hag e teue an daou baour kaezh kozh d'ar gêr, kazell-ha-kazel, leun ganto a varvailhoù, rak Charlott a oa aonik, hag an aon, a lavarer, a ra debron en teod... Deut da gorn an toull, e tisplege Per penaos e oa bet diahelet rod an « dilijañs » pe chomet Laouig da ober e gousk beure en ostaleri Kameled, mouzhet Robin pe asoupet Balañs, ar c'hezeg, ha me oar... hag ar skandal a yae da c'hoarzh, hag a-wechou eus korn an armel e tiskouache karafennig ar chouchenn trubard, hag ur meudadig anezhañ a lakae an tan e gwazhied an daou gozh hag e kousket betek ma teue bannoù klouar an heol d'o divorfilañ eus hunvreoù plijus o yaouankiz.

Ha setu m'en em gavas koulskoude pezh a die en em gavout.

Un nozvezh, 13 a viz meurzh 1897, kruget holl gant ar c'hazarec'h hag ar frim, en doa bet Per poan vras distreñ eus e Venez; en em lakaat a reas en e wele, skornet, evel kleret ar gwad en e wazhied. Ha Charlott a chome mantret, aet bihan he c'haron. A vare da vare e c'houlenne :

« — Ha gwelloc'h en em gavez, Per ?... Ha tomm e teu dit ?... »

Betek ar beure, e chomas ar goulou-rousin war enaou en e skalf, hag e kreñche hag e vogede.

Pa darzhas an deiz, erfin, e prenestr bihan al lochenn, e savas Charlott hag ez eas e ti hec'h amezegez tostañ ha gwellañ mignonez. Frañseza, va mamm gozh. — Doue ra bardono d'an Anaon ! — savet da c'horo he saout, a-raok ma tihunfe da c'houlenn o boued he daouzek bugel koant.

Bervet e voe ur skudellad vat a laezh beure, dienn hag all, ha d'e zousaat e voe lakaet ennañ div loaiaid a vel nevez-gwasket. Per a sunas ul lonkadenn pe ziv...

« — Serret eo va c'haron », emezañ. « Ne da ket mat an traou ganin. Charlott; gwelloc'h e ve ganin e c'halfes an Ao. Person. »

Ha Tom Vras, gwaz Frañseza, va zad kozh, a yeas da stekiñ morzhol dor ar presbital. Katell, ar

plac'h, a zeuas da zigeriñ en ur c'hrognal, evel ma tere d'ur garabasenn direnket diwar he c'hafe. An Ao. Person, « graet raktal da di Per, kant paz ac'hano d'an hirañ tout.

E-pad an amzer, ar paour kaezh Charlott, boudinlet he fenn, a oa distroet d'he gwele hag a glaske, gwellañ ma c'helle, diskornañ ar paour kaezh Per.

« — A 'ta, Toñton Per », eme an Ao. Person, « graet ganeoc'h ho tro er Menez ? Gant an amzer a ra, ne oa ket avius. »

« — Graet ganin va zro diwezhañ er Menez, Aotrou Person; bremañ d'ar Baradoz eo em eus va santimant da vont, hep dale, mar kirid kempenn din va boutoù... »

An Ao. Person a yae e sell diouzh Per da Charlott, ha ne ouie na petra da lavarout na petra da soñjal. Ne gave ket, nann, tres vat gant e vignon kozh; d'an oad-se, dreist-holl, un taol tomm ha yen a zo fall a-walc'h, ha daoust m'en doa graet Per e zevosionoù da noz ar Pellgent, e oa suroc'h, koulskoude, e sakramantiñ, pa c'houlenne. Met Charlott ?... Gant e lagad lemm, e welas Per nec'hant an Ao. Person, hag e lavaras ker brav :

« — N'eus netra em buhez, Aotrou Person, ha ne c'helle ket da glevout va hini gozh. Tro da benn, Charlott, ouzh ar voger ! »

Ha Toñton Per hag ober e govesion diwezhañ.

Goude e oferenn, e tegasas an Aotrou Person e Zoue da Ber. Ha Per a rentas e ene kaer da Zoue, hep ur glemmadenn, hep ur skrijadenn. Eizh eur e c'helle bezañ.

Pa voe sebeliet Per ha lakaet war ar varskaoñ, e teuas an Ao. Person da deurel warnañ dour benniget. Pa voe echu gantañ an *De Profundis*, eilgeriet gant Charlott, houmañ deut dezhi ar soñj eus o ferc'herinaj er Sklerded, a lavaras d'an Ao. Person :

« — Me ivez a garfe kovet. »

« — C'hwil, da vihanañ, n'oc'h ket klaviv, Charlott ! »

« — Marteze, Aotrou Person, ha koulskoude, Per n'em lezo ket war e lerc'h; ni en em gar kement ! »

An Ao. Person a roas he goulenn da Charlott. An Aotrou Doue ivez.

Da zek eur, pa sonas glaz ar c'hroziou, evel ur vouc'henn teuzet he c'hoar, e varvas Charlott...

Harzh, peuze, eus korn an oaled, a yeas lostek da c'hourvez war dreuzoù an ti. Tremenet drezo al laer bras : re ziwzehat, paour kaezh ki!... Da vihanañ, ne laero den ar pezh a chom c'hoazh diouto, hag a zo tout evit ur c'hi, ma 'z eo ken nebeut evit ur c'hristen.

Met ne zeuas nemet mignoned, sioul ha glac'haret, a dost hag a-bell, rak n'o doa e vistri, a bep tu, nemet mignoned. Ha Harzh n'en devoe da harzhal nemet ouzh un tamm kozh-kazh a glasgas, dre laer, mont da welout petra an tanfoeltr a rae kement a reuz el lochenn, ne oa bet morse evitañ un toull en nor.

Ha, pa zeuas gant glaz nobl ha kan truezus, an Ao. Person hag e

An den-askorn... hag ar vadeziant-soubenn Istorioù folled

Ha da gentañ, istor berr an den paour, a grede dezhañ e oa un... askorn !

Kaset e oa bet d'an ospital, hag a-benn un nebeut mizioù, e soñjas e oa deut en-dro en e stad vat. Hag eñ da gavout ar medisin.

— Feiz ! emezañ, Diskiant a ran-ken bezañ betek em eus kredet e oan un askorn, ha n'eo ket un den, ur c'hristen, e gwirionez.

— Mat-tre ! eme ar medisin. Peogwir out pare, ez an da sinañ an aotre dit da vont en-dro d'ar gêr.

Hag eñ ha digeriñ an nor, hag ur c'hi bihan ha dilammat er sal hag ar c'hlañvour, spontet marv... ha tec'hout prim dre ar prenestr.

— Ma ! eme dezhañ ar medisin, pa voe degaset en-dro dirazañ. Me 'soñje din e oas pareel, hag e ouiez mat e oas un den, ha n'eo ket un askorn !...

— Moarvat ! eme egile. Me oar, me, n'on ket un askorn; mes ar c'hi, daoust hag-eñ e ouie ?

T. G.

En amzerioù kentañ heskinerezh vras ar Prezidiat Juarez ouzh Katoliked ar Meksik, ar « Seur » Guerry, eus a Vontroulez, marvet, abaoe, renevez kouent leanezed Sant Visant a Baol e Panama, a oa eil-renevez Follid, pe ospital merc'hed sod, Puebla. Klask a rae Juarez un digarez da gas kuit ar seurezed. Kas a reas 'ta, ur wech, daou Enseller d'ar Manicomio — anv ar Follid en Amerika spagnolek — gant an urzh da gavout an digarez-se. Bleniet e voent gant ar seur Guerry. Setu i ha degouezhout dirak un nor morailhet ha sparlet, ha seur Guerry ha lavarout dezho :

« — Ne vefe ket mat digeriñ; rak foll da stagañ eo, foll-gouez, ar vaouez a zo aze e-barzh.

Gure da gerc'hat Per ha Charlott, ne reas Harzh nemet ur glemmadenn hir, hag ez eas da heul, da dostañ d'an arched, ha ne voe den drouk-skoueriet ouzh e welout sioulloc'h eget kristenien a zo, e-kichen ar varskaoñ, en iliz kozh leun-tenn evel da C'houel an Anaon.

Gwelout a reas ar paour kaezh ki, ha, marteze, — ne ven ket souezhel, — e teuas an daeroù en e zaoulagad, goude an dour benniget, douar yen ar vered o kouezhañ, a baladoù pouner, war e vistri diskennet en toull don...

Hag e tistroas an holl d'ar gêr, nemet, marteze, Harzh, n'en doa mui na mestr na kêr. Pa zeuas, d'an deiz war-lerc'h, ar c'hloc'her kozh da seniñ an Añjelus, da zihuniñ ar vourc'hizion a gar re o gwele, e welas, strafuilhet, en desped dezhañ da vezañ born, e oa krabanet, foeltret ar bez en doa renket ken brav, toulet a-nevez an toull... ha war arched Per ha Charlott, e welas, a-dreuz an daeroù a oa savet en e lagad... Harzh gourvezet ha marv-mik... Hag e stankas adarre an toull war an tri mignon, en em gare re evit bezañ dispartiet : Per, Charlott ha Harzh.

YANN K...

— Er c'hontrol ! eme an daou aotrou; ret eo deomp gwelout.

Ha setu ur vaouez yaouank, o tilammat ouzh o daoulin, en ur lavarout dezho :

— Savetañ ac'hanon ! Prizoniet on amañ gant ar leanezed, a zo a-du gant va zud, evit laerezh va fortun. Pedit an Ao. Juarez bras da gaout truez ouzhi !

An daou enseller, stad vras enno, a bedas ar vaouez da zont d'o heul, en desped da nac'hadennoù ar seur Guerry.

— Deuit ganeomp, maouez paour ! Echu eo ho merzherint ! Mont a reas an diskiantez d'o heul, ha displegañ a rae dezho, flour ha sioul, dre ar munut, kement poan a c'houzanvas en he frizon euzhus.

Setu int o tegouezhout er sal-debriñ, dres p'edod o servijout o soubenn da 400 follez. Eno, chefi-chet penn d'ar vazh, ar vaouez nevez dieubet, a hop d'ar 400 follez :

« — C'hwil ! wel amañ mevelien an diaoul ? Devet o deus hor Sent hag hor Gwerc'hez; emaint o klask kas kuit hor seurezed muiañ-karet. Mar fell deoc'h gounit un induljañs leun ha grasoù Itron Varia Guadalupe (Gwerc'hez vuzhudas ar Meksik), badezit-i gant ho soubenn ! »

Hag an holl follezed, evel just, ha tapout, ar re-mañ o asiedoù, ar re-all ar bodezoù, ha dav war an daou enseller ! Glep par tell ha hej-dihejet ouzhpenn, e c'holve an daou zen paour seur Guerry war o sikour. Klaviv a oa houmañ, kement e c'hoarzh. Ha lavarout a rae, goude-se :

« — N'em bije o difennet nemet ma vijent bet e riskl o buhez. Ur vadeziant soubenn, avat : n'o doa bet nemet ar pezh o doa klasket.

« — Ur Vreizhadez eus ar c'hentañ e oa seur Guerry. D'he 80 vloaz, e save atav an dour d'he d'oulagad, na vousekane kantik dudius Sant Herve, « Jezuz, pegen bras eo... » BRUG AR MENEZ DU.

C'HOARZHOMP !

TAD (d'he mere'hig). — Tata a zo bet bihan evelout, te 'oar, goude eo deut bras. An dud vras a zeu da vezañ kozh, ha neuze e varvont.

GWENNOU (soñj mat dezhi eus kentel Tata, dirak ur paotrig kozh, krabec'h o tremen e-biou dezho war an hent). — O sell ! mamm, emez kreñv, sell, an tonton kozh; heñ-nezh a zo 'vont da verel ! Ha : halet ar vamm, eveljust !

AN DAOU BOUNNER-GLEV

Lan ha Gwillhou en em gav an eil gant egile en ur vont d'ar foar. Laou a lavar da Wilhou :

« — C'hwil 'zo o vont d'ar foar ivez ? »

« — N'emaon ket 'vat ; d'ar foar emañ o vont. »

« — Me 'gave din oac'h o vont d'ar foar. »

Embanner ha Merour : GW. BERTHOU. Kasadenn-lezenn : 2^e trimiziad 1944. Niv.-voulañ : 2 ; niv.-embann. : 1. TI-MOULEREZH KREIZ-KÊR ROAZHON Aotre : P. C. 520.

Ar Saoz yaouank

gant Wilhelm HAUFF

troet diwar an alamaneg gant Arzel EVEN

Er gêrig anvet Grünwiesel (1), e kreisteiz Bro-Alamagn, e teuas un deiz un den na ouie nikun eus pelec'h e teue, petra a felle dezhañ, na diwar betra e veve.

An estrañjour en doa feurmet un ti a-bezh, ha bevañ a rae e-unanik-penn. Ya, ober a rae e geustereun e-unan zoken, ha ne dae penn-kristen ebet en e di, nemet un den kozh eus kêr a brene evitañ bara, kig ha legumachoù. Ne dae ket da c'hoari kilhoù en abardaeg gant ar wazed all ; ne dae ket diouzh an noz en tavar-riou da varvailhat diwar-benn ar c'heleier dirak ur werennad vier hag ur horniad butun. Ar bloavezhioù a yae e-biv hag atav e veze anvet an den gant kêriz : « an Aotrou estrañjour ».

An aotrou estrañjour a yeas un

deiz d'an ti-post, a c'houlennas ur ur wetur hag a yeas dre zorioù kêr. Tri devezh goude e teuas en-dro gant ar wetur betek an nor. Bez' e oa avat un eil den azezet er c'harr, e dog sanket don gantañ war e zremm ha kuzhet e c'hennou hag e zivskouarn gant ur mouc'houer seiz. Gward an nor a c'houlennas e baperioù digant an estrañjour nevez : hemañ, avat, a respontas dichek-tre, o c'hrozmolat traoù divalav en ur yezh digomprenus-krenn.

« — Va niz eo », a respontas hegarat an aotrou estrañjour da baotr an nor, en ur lakaat ur pezhig arc'hant bennak en e zorn, « va niz eo, ha ne gompren ket kalz an alamaneg evit c'hoazh. Sakreet en deus en e yezh un distreñ, abalamour ma loamp manet a-sav amañ ».

« — Hama, pa 'z eo ho niz eo, eme ar porzhier, e c'hell mont tre hep paperenn-dremen. Michañs e teu da chom ganeoc'h ? »

« — Dres, eme an estrañjour, ha moarvat e chomo amañ ur pennad mat a amzer. »

Gward an nor ne lavaras tra ken hag an aotrou estrañjour a yeas tre er gêrig gant e niz. Aterset e e voe ar porzhier gant ar maer hag holl dud kêr, hogen ne voent ket gwall-laouen gant e respontoù. Gellat en doa koulskoude merzout ur geriennoù bennak eus yezh an niz ; ha diwar gement-se e oa bet dastumet e oa ur bugel estrañjour hag e contr. Ar gward, avat, a oa prest da 'douñ ne oa e yezh na galleg nag italianeg : liv ar saozneg a oa ganti, ha ma ne fozie ket en doa lavaret an den yaouank « God damn ! ». Diwar neuze ne voe mui komz er gêrig nemet eus « ar Saoz yaouank ».

Hogen ar Saoz yaouank ne oa ket kennebeut da vezañ gwelet nag er c'hoari-kilhoù nag er bier-di ; daoust da se e rde darbar d'an dud en un doare all. Meur a wech e veze klevet e ti an estrañ-

jour, gwechall ken sioul, trouz ha garmoù spontus, m'en em zastume an dud dirak an ti da sellout. Gwelet e veze ar Saoz yaouank o redek-diredek buan-souezhus dirak ar prenestr ; an estrañjour kozh a rede war e lerc'h, ur gelastrenn en e zorn, ha klevout a raed klemmadennoù mantrus ha stlaka-dennoù skourjez.

Un deiz, avat, e welas ar maer an estrañjour o tont en e di, evit ar wech kentañ abaoe dek vloaz. An aotrou kozh a zigarezas e zoare-ober en ur lavarout e oa bet fiziet ar paotr yaouank ennañ gant e gerent da vezañ desavet ; ur paotr mat ha speredek e oa, a lavaras, nemet bec'h en doa o teskiñ ar yezhoù, un dreez. Laouen e vije ma vije resevet e niz gant bourc'hizion C'hrünwiesel, evit komz buan alamaneg flour, d'an contr da c'hellout kemer e frankiz en-dro. A-hend-all e oa ken tenn deskiñ ar yezh-se dezhañ, ma ne oa alies tra all d'ober nemet e skourjezañ dibaoez.

A-benn un tri miz bennak e voe heñvel e oa peurgelennet ar paotr war an alamaneg, rak an den kozh a yeas neuze ur c'hammed pelloc'h.

Er gêrig e oa ur Gall kozh a rde kentelioù-dañs d'an dud yaouank ; an estrañjour e c'halvas hag a c'houlennas digantañ barrekaat e niz war ar c'horol.

Ur mintin, ar plac'hed o tont eus ar marc'had a gontas d'o mistri ur c'heloù souezhus. Dirak an ti digenvez e oa ur c'harr brav gant kezeg kaer, hag ul lakez gant ul libre binvidik en doa digoret an nor anezhañ. Neuze e tigas ivez dorioù an ti digenvez, ha dont a reas er-maez daou aotrou gwisket-faro ; unan anezho a oa an estrañjour kozh, hag egile moarvat an aotrou yaouank a zeske ken fall an alamaneg hag a zañse ken brav. O-daou e pignjont er c'harr ; al lakez a lammis a-dreñv, hag ar c'harr a skôas rag-eeun war-du ti ar maer.

Pa glevas ar merc'hed an drase e stlapjont buan o zavañjerioù kegin hag en em lakjont war o c'hronañ.

(1) N'eus ket anezhi e gwirionez.

(Da gendec'hel.)